

Задоя О.А.

к.е.н., доцент

*доцент кафедри глобальної економіки,
Університет імені Альфреда Нобеля,
м. Дніпро*

АНАЛІЗ ПЕРШОЧЕРГОВИХ НАПРЯМКІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ

Починаючи з 2014 року Україна стикнулася з безпрецедентною загрозою втрати суверенітету та територіальної цілісності. Військова агресія Росії спричинила цілу низку трагічних подій як для суспільства та країни в цілому, так і для стійкості соціально-економічних процесів зокрема. Державні інституції були змушені швидко реагувати та використовувати відповідні антикризові інструменти регулювання економіки задля стабілізації ситуації. В перші роки втрата контролю над Кримом та окремими регіонами Донецької та Луганської областей призвели до стрімкого погіршення експортної діяльності та надали додаткового навантаження на імпорتنі потоки, що відобразилося збільшенням дефіциту платіжного балансу на фоні достатньо обмежених можливостей використання золотовалютних резервів. Девальвація та відтік інвестицій тільки сприяли дестабілізації основних макроекономічних показників, як-то інфляція та рівень безробіття. Загальний економічний спад економіки вдалося приборкати ближче до 2020 року, коли завдяки вдалій монетарній політиці була знижена відсоткова ставка до 6% (в 2015 році її величина складала 30%) [1]. Це дозволило надати поштовх для розвитку бізнесу та поживило економічну активність всіх суб'єктів в цілому. Також слід зазначити, що в 2021 році потік вхідних іноземних інвестицій перевищив 7 млрд дол. вперше з 2012 року [2]. Але повномасштабне вторгнення в 2022 році звело майже нанівець всі зусилля, і сьогодні держава стикається з куди більшими викликами. В даній ситуації, зважаючи на обмеженість ресурсів та постійні нищівні атаки агресора, необхідно виділити основні напрямки першочергового антикризового регулювання.

На нашу думку можна виділити три основних напрямки, які потребують негайного та оперативного втручання, а саме: досягнення економічної стійкості, підтримка фінансової системи, соціальний захист. Розглянемо можливе комплексне застосування певних інструментів та механізмів на шляху реалізації цих планів.

Потрібно розуміти, що для досягнення економічної стійкості в першу чергу потрібне ефективне бюджетне управління. На 2024 рік бюджет затверджений з дефіцитом 1 трлн 571,5 млрд гривень [3]. За умови дуже складного середовища для ведення бізнесу, податкові надходження суттєво знизилися. Тому урядовці були вимушені піти на підвищення податків. Так, це досить непопулярна міра, і ситуація може розвиватися відповідно до кривої Лаффера, тобто підвищення податків не призведе до збільшення надходжень до бюджету – через надмірне навантаження велика частка підприємств може перейти в «тінь». Але виходом з цієї ситуації є продовження зниження відсоткової ставки. В 2022 році НБУ

встановив ставку на рівні 22% і поступово її знижував. Наразі вона становить 13% [1]. На наш погляд подальше зниження буде дозволяти малому та середньому бізнесу розвиватися, створювати робочі місця та збільшувати купівельну спроможність споживачів. Інфляційні ризики будуть обмеженими саме через вже існуючу систему підвищених податків. А держава отримає інструментарій більш раціонального перерозподілу доходів, що в свою чергу буде слугувати розробці та впровадженню більш адресної та ефективної політики соціального захисту. Також потрібно спиратися на достатнього розвинутий на даний час військово-промисловий комплекс, який зараз складається як з державних, так і з приватних підприємств. Дуже своєчасним буде використання європейського досвіду створення промислових кластерів [4]. Необхідність забезпечення нашого війська потребує залучення підприємств всіх форм власності. І в цьому напрямку є досягнення – випуск деяких видів продукції є унікальним на світовому рівні. Тож одним зі шляхів підвищення валютної виручки є контрольований дозвіл на експорт окремих видів озброєння. Таким чином буде створений потенціал для підтримки фінансової стабільності.

Звичайно не потрібно залишати без уваги і інші напрямки: відновлення інфраструктури, співпраця з міжнародними організаціями, боротьба з корупцією. Очевидно, що реалізація успішної антикризової програми по стабілізації соціально-економічної ситуації та подальшого відновлення можлива лише при зваженому всеохоплюючому підході.

Список використаних джерел

1. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish>
2. UNCTAD. World Investment Report. URL: <https://unctad.org/topic/investment/world-investment-report>
3. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/verkhovna-rada-ukrainy-pryiniiala-derzhbiudzheth-na-2024-rik>
4. Задоя О.А. Кластеризація: проблеми поєднання європейського досвіду з українськими реаліями. Європейський вектор економічного розвитку, 2020. №1 (28). С.59-67. DOI: 10.32342/2074-5362-2020-1-28-5

Тези підготовлені у рамках реалізації міжнародного проекту «Конкурентоспроможність Європи в новій глобальній економіці» № 101176059 – EuCompet – ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність.